

Nushası 10 kuruş

Senelik abonası
100 kuruş

Posta ücreti 40 Para

Posta ücreti 10 kuruş

İstanbul

Şehremaneti Mecmuası

[Şehremaneti tarafından ayda bir çıkarılır]

Sene : 6

Eylül 1929

Sayı : 61

Almanyada ictimai sigortalar ve hasta muavenet kasası

[59 uncu sayıdan kalan]

Kasaların sureti idaresi doğrudan doğruya kendilerine ait olup her kasada azanın intihabıyla teşekkül etmiş bir idare meclisi ile meclis arasından seçilen bir idare encümeni vardır.

Gerek meclis gerek encümen azası fahri ifayı hizmet ettikleri gibi kasanın maaşlı memurları arasından da intihap edilmezler. Encümen azaları beş senede bir intihap edilmekte ve adeden üçte biri patron tarafından ve üçte ikisi de amele tarafından müntahaptır.

Müteaddit kasalar yekdigeriyle birleştikleri zaman yeniden iltihak edenlerin idare encümenlerinden kasanın büyüklüğü nisbetinde olmak üzere müşterek encümen idareye aza alınır.

İdare encümeni kasanın mümessili olup mahkemelerde ve mahakim haricindeki hususatta tam manasiyle kasayı temsil eder. Bu heyet aralarında reis ve sair vazifedarlarını intihap eyler. Kasanın maaşlı memurlarını tayin, muamelat ve hisabatını teftiş eder. Hülâsa, kasa idaresini deruhte eyler.

İctimalar hafi olarak ceryan etmekte ve muamelât idareye nazaret salâhiyetini haiz olan meclise arz edilmektedir. Encümen, kasa azasından birinin nizamname hilâfındaki hareketi dolayısıyla tediyе mükellefiyetini üç misline tezyit etmek suretiyle cezalandırabilmek hakkını haizdir.

İcabında meclise ve umumi ictima halinde azanın heyeti umumiyesine hesap vermeğe mecburdur.

Encümen azası celseler hakkında ketum olmağa kanunen mecburdurlar. İctimada azanın nisfından bir ziyadesi mevcut olduğu takdirde müzakere ceryan edebilir ve karar verilebilir. Tesavii âra husususunda reisin reyinin inzınam eylediği noktai nazar kabul edilerek mesele neticelenir. Azanın birinin gayri kanunî hareketi sabit olduğu veya deruhde ettiği vazifeyi rüyet edemiyecek bir vaziyette bulunduğu anlaşılmca meclis o azayı azleder ve yerine digerlerini intihap eder.

Encümen reisinin vazifesi, encümeni ictimaa davet etmek, ictimaları küşat, idare ve seddetmek olup encümen muamelâtından meclise karşı mes'uldür. Protokolü imza eder.

İdare meclisine gelince, bu heyetin de bir sülüsü patron tarafından iki sülüsü de işçiler tarafından intihap edilir. Adedi azami olarak 90 ı geçemez. Bunlar da maaş almazlar, fahri hizmet ederler. Aralarından encümene intihap edilenler meclisdeki mevkiini kayıp eder, yerlerine digerleri intihap edilmek lâzımdır.

Kasa nizamnamesinde idare hususunun yalnız encümene ait olduğuna dair bir kayıt mevcut değilse meclis encümenle müştereken kasa umurunun ruyeti ile iştilal eder, senelik hesaba bakar.

Tediyat ve muavenet hususâtında lüzum görüldüğü takdirde tebeddülât yapar. Kasanın ilgasına veya diger bir kasa ile ittihadına karar verir.

Encümen tarafından kasa umuru ve hususâtına ait olmak üzere yeniden vaz

veya tebdil edilen mevaddın, hastane veya sair bakım evleri tesisine müte-dair kararların meclisin tasdikına iktiran eylemesi lâzım gelir.

Meclis azası da müzakerat hususun-da ketum olmak mecburiyeti kanuniye-sindedirler.

Celseler hafi olarak inikat eder.

Reis de bir reyî haiz olup celseyi küşat, idare ve seddeder. Tesavii arâ husulünde iltizam ettiği taraf iddiayı kazanır. Reis arzu eylediği takdirde encümen icimalarına dahil olursa da hiç bir zaman encümen riyasetini uh-desine alamaz.

Müessese sahipleri ile amele arasında kasa kararlarından dolayı tahaddüs edecek ihtilâfatın halli için müşteki, sırasıyle evvelâ encümene ve büyük kasalarda burada mevcut şikâyet bürosuna mura-caat edebilir. Buradan çıkan karar tara-feyni tatmin etmediği takdirde doğrudan doğruya hükümetin (sigorta memurluğu. Versiche rungs amt)na, bu da kafi gel-miyorsa resmi mahakime muracaat edilir. Gündeliklerde kasa için yapılan katiyat münasebetile zuhur edecek ihtilâflarda amele sigorta memurluğuna ve yahut mahkemeye muracaat edebilir. Hususi kasalarda bu gibi şikâyetler ya kasanın şikâyet bürosuna yahut da hükümetin privat kasalar umuruna bakan resmi sigorta memurluğuna ve arzu edildiği takdirde doğrudan doğruya resmi mahkemelere arz olunur.

Kasaların iradı ve azasına temin eyledikleri menafi

Azasının tediye ettikleri ücretlerden ibaret olup hasılatın $2/3$ ünü amele $1/3$ ünü de müessese sahipleri temin ederler. Maamafih muhtelif kasalarda bu tediye vaziyet ve şaraiti az çok tebeddül eder.

Meselâ bahriye amelesinin merbut ol-dukları hasta kasasında tediyaatın $3/5$ i amele ve $2/5$ i gemi sahiplerine aittir. Tediyaat, işçilerin günlük, haftalık veya aylıklarının esnaı tevziinde patron tarafından katedilerek kasaya tevdi olunur.

Unutularak veya her hangi bir se-beple bu esnada katedilmeyen taksit ancak ikinci tevzi tamam alınabilir. Azanın kasaya ödemeğe mecbur olduk-ları bu paranın miktarı kazançlarına, ve bu kazançlarına nazaran tanzim edilmiş derecelerine göre teayyün eder. Kazanç-tan maksat, maaş veya gündelik, mu-ayyen saati mesai haricindeki sayı mu-kabili aldığı ücret, yüzde olarak aldığı miktar, her nevi hususi ücretler, müe-ssese kazancından verilen hisse, işine gidip gelme masrafı, bahşis, ikametgâh ve teslin parası . . ilh . . Hulâsa şahsa bir menfaat temin eden, iktisadi vazi-yeti düzelten her türlü varidatın mec-muudur. İşte azanın kasaya tediye edeceği para miktarı bu varidatına göre tayin edilmekte olup yevmi kazancının vasatisinin azami olarak $\% 10$ unu teca-vüz etmez.

Bununla beraber, ıktızası halinde kasa encümen idaresinin veya mütea-ddit kasalar heyeti murahhasalarının kararıyle bu miktar yükseltilebilir. Bir misal: yevmi kazancı vasatisi 3 mark olan bir şahsın kasaya vereceği meblag 5% ten hesap edildiği takdirde haftada 1,05 mark olup fakat bunun $2/3$ ünü yani 0,70 santimini amele ve $1/3 = 0,35$ santimini de müessese sahibi verir. $\% 6$ dan hesap edilince yekûn 1,26 mark etmekte olup $0,84 = 2/3$ ü amele ve $0,42 = 1/3$ ü de patron tediye eder.

Privat kasalarda tediyaat hususu gün-delikten başka şahsın sin ve sıhhati de

nazarı itibara alınarak ona göre tayin edilir.

Ücretsiz çalışan çıraklar [*] en akalli miktarı tediye ederler.

İşsizlerin ödedikleri para hükümetten aldıkları yevmi işe bedelinin 1/7 sinden ibarettir.

Çalışmayacak bir halde olan aza tediye den istisna edilr.

Bu tediya ta mukabil kasanın azasına yaptığı muavenetlere gelince, bu pek vasi ve şmullü olup asgari ve azami diye iki dereceye ayrılır.

Asgari muavenet azanın hastalığı halinde kendisini tedavi ettirecek (ilâç parası) namiyle nakti muavenette bulunur ki bunun şekil ve derecesi azanın kazancı derecesine ve binaenaleyh kasaya tediye ettiği meblağa göre tayin edilmekte olup en son olarak aldığı yevmiyenin % 50 sinden ibarettir.

Meselâ 6 mark gündelik alan bir şahsa 3 mark verilir. Yalnız bu muavenete mazhar olabilmek için, hasta olanlar, yani kasa nizamnamesinde mukayyet olduğu veçhile tedavî tıbbîyi istilzam eden ve şahsı gayri faal bir hale koyan marazî vaziyet izhar edenler ellerindeki hüviyet varakalarıyla kasa tarafından gösterilmiş olan etibba ve hastanelere müracaat etmelidirler. Mamafih ani tehlike mevcut olduğu ve derhal tıbbî veya cerrahi müdahaleyi istilzam edecek bir vaziyet hadis olduğu takdirde hasta kendisine en yakın tabip ve hastaneye gidebilir.

Hüviyet varakasını ibraz edene hastayı muayene eden tabip, kendisine kasaya tevdi edilmek üzere bir ilmühaber verir. Bu ilmühaberi kasaya ibraz ede-

Haftada 3 marktan aşağı bir şahsın bu ücreti kazanç addedilmez.

meyenlerin muavenet aramak hakları olamaz. Bu nakti muavenet şahsın gayri faal bir hale girdiğinin dördüncü gününden başlayarak 26 hafta (183 gün) devam eder. İşsizlere yapılan nakti muavenet miktarı hükümetten aldıkları yevmi işe bedelinin 60 % ı nisbetindedir.

Bu para yardımına mukabil hasta arzu eylediği takdirde hastaneye yatırılır. Bu halde (ilâç parası) yerine (ev masrafı) namile ve yevmiyesinin 25 % ı miktarında bir para alır.

Ev sahibi olmayanlara bu para (cep harçlığı) diye verilir. Kimsesiz olanların veya entani bir hastalığa müptelâların doğrudan doğruya hastanede tedavi edilmeleri mecburidir. Hastalık vefatla neticelenirse kasa, müteveffanın ailesine (ceriâze masrafı) namile ve şahsın son aldığı yevmiyesinin 20 misli olmak üzere nakti muavenette bulunur.

Kadın aza berveçhi balâ dermeyan edilen yardımlardan başka gebelik ve lohusalık hallerinde hususi tarzda muavenete mazhar olurlar. Be anşrat ki doğumdan evvelki son iki senede bilâ inkita en az (10) ay ve bilhassa son senede aşgari 6 ay bilâ inkita kasaya merbut olmuş bulunması lâzımdır.

Bu şaraiti haiz olan kadınlar gebe ve lohusa oldukları zamanlarda yukarıda kredilen yardımlara ilâveten şu tarzda da muavenet görürler:

1 — Ebe, ilâç ve ufak tefek vesaiti tedavi, icabında tabip mudavâtı.

2 — Doğumun lüzum gösterdiği masarıftan gayri gebelik hengâmında bir defaya mahsus olmak üzere 10 mark kadar nakti muavenettir.

3 — Doğumdan dört hafta evvelden başlayarak 6 hafta sonraya kadar devam

eden ve (ilâç parası) nisbetinde olmak ve fakat hiç bir zaman 0,50 santimden aşağı düşmemek üzere (hafta parası) namıyla nakti yardım.

4 — Doğumdan sonra (12) haftaya devam etmek şartıyla ve ilâç parasının nisfına muadil olmak ve fakat 0,25 santimden aşağı olmamak üzere (ırda parası) namıyla bir muavenet daha yapılır. Gerek bu ve gerek (hafta parası) icabında artırılabilir.

Ez cümle (hafta parası) teytlitten 8 hafta evelinden başlar. Bir şartla ki kadının bu esnada ücret mukabilinde bir yerde çalışmadığı anlaşılmış olsun.

Azami muavenete gelince ; muavenetin tezyidi kasa heyeti idaresinin kararına mütevekkiftir.

Bu takdirde (ilâç parası) namıyla verilen para vasatı yevmiyenin 75 % e çıkarılabildiği gibi tam yevmiye de verilir. Bu muavenet hastalığın birinci gününden bed ile 52 haftaya kadar temdit edilir. (Cenaze masrafı) vasatı gündeliğın 40 misline iblag edilir. Hafta parası) 13 haftaya kadar verilebilir. (Süt ve ırda parası) gündeliği 2/3 nisbetinde tezyit edilebildiği gibi 26 haftaya kadar da temdit edilir. Gebelik esnasında bir defaya mahsus olmak üzere verilen 10 mark 25 marka kadar artırılabilir.

Hafta parasına mukabil kadın arzu ettiği takdirde kür yerlerine, doğumhanelere gönderilir yahut hanesine hizmetci verilir. Bununla beraber bu takdirde hafta parası nisfına indirilir. Hastane ve kür tedavisi 52 haftaya kadar temdit edilir. Ev masrafı, hasta parası dairesinde artırılır. Ev masrafına mukabil bazı eşhasa verilen cep harçlığı da keza bu şekilde tezyit edilir. Tedavi tıbbi, ilâç, kür yerlerine göndermek dışı tak-tirmek, nakti muavenet, cenaze masraf

ilâh yardımlar azanın ailesi e'radına [*] da teşmil edilir. Bundan başka sigorta baş memurluğunun da muvafakatiyle kasa lüzum gördüğü azanın umumi ve hususi tarzda ve entani hastalıklardan vikayesi için tertibat hususiye yapmağı da teahhüt eder.

Alman hasta kasası teşkilâtının butu tu esasiyesi ve en mühim vezaif ve muavenetleri ber veçhi balâ zikredilip pek muazzam olan bu «organizasyon» un hemen 2000 maddeye yakın olan teferruatına bil iltizam girilmedi. Maa mafih gün gelir de memleketin (hasta kasası) teşkili der piş edilir ve o teferruatın bilinmesi de arzu edilirse bir iki makale ile onları da neşretmek güç olmaz.

Yalnız burada biraz da istatistikten bahsetmek isterim :

Kasanın Almanyada yaptığı mühim hizmet ve muavenetleri iyice anlamak için aşağıda gösterilen istatistikleri şöylece bir tetkik kifayet eder. Billhassa harbi umumiyi müteakıp ihya edilen kasaya mecburi dühulden sarfı nazar arzu ve ihtiyar ile girenlerin de adedi pek fazla arttı.

Kasalar kanuni vaziet almadan evelki ilk devirlerde Almanyada (5238) muavenet kasası mevcut olup bunlarda mukayyet aza adedi (869,000) iken (1885) de ilk defa olarak hükümetin bu teşkilâtı resmen kabul eylemesi üzerine kasa adedi (18924) e ve aza adedi de 4 milyon 290 bine balig olmuştu.

1912 senesinde bu adet dehşetli surette yükselmiş ve (13) milyon 200 bin azanın mukayyet bulunduğu 21659

[*] Kasa nizamnamesine göre aile efradı : Karı koca, Çocuklar, ebeveyn, büyük ve kayın peder ve validedir.

kasa hali faaliyette bulunuyordu . Bu tarihten sonra içtimai sigortalar kavanininde bazı tadilat yapılarak kasa adedi tenkis edilmişse de buna mukabil aza miktarı tezyit edilmiştir .

Bu vechile 1914 te 8548 kasa da 16 milyon 800 bin aza mukayyet bulunuyordu .

Harbi umumi bu teşkilâtı tabii fena halde sarstı ise de harbi müteakip yapılan yeni teşkilât ile içtimai sigortalar yeniden ihya ediliyordu .

1924 te Sar havzası dahil olmadığı halde Aalmanya dahilindeki kasaların adedi 7220 olup mukayyet aza 17 milyon 380 bine balig olur .

Muhtelif tarihlerde kasa varidat ve masarifatı berveghizirdir :

Tarih	Varidat	Tibbi muavenet
	(Mark)	için yapılan masarifat (mark)
1914	671 milyon	104 milyon
1924	1'069 «	206 «

Naktî muavenet :

1914	176 milyon	} mark
1924	274 «	

Hulâsa masarifatı saire ile beraber 1914 senesinde kasanın yaptığı umum tediyat 595 milyon mark olup 1924 senesinde bu miktar 1,036 milyona yani 1 milyar ve küsur milyona çıkmıştır .

Kasalar iktisat etikleri parayı emlak ve akara kapatmışlardır .

Bu suretle 1914 te kasaların malik oldukları emlak ve akar kıymeti 386 milyona balig olmuşsa da enflasyon dolayısıyla bunlar kısmen ziyaa uğramış kıymeti pek azalmış olmakla beraber 1924 senesi nihayetinde 183,7 milyon kıymetinde emlak mevcuttur .

Bu rakamlar gözden geçirilince hasta muavenet kasasının kudret ve ehemmi-

yeti ve gördükleri hizmetin derecesi tezahur eder .

Milletimizin sıhhati, işleme kudret ve kabiliyetinin muhafaza ve tezyidi için gelecek nesli düşünmek onun sıhhatli, faal, her biri memlekete sermaye ve saadet getirecek bir kabiliyette olmasını temine çalışmak, güç ve ağır dahi olsa bizim nesli hazırım en esaslı vazifesidir . Bu gün bilhassa harbi umumiden sonra her sınıf halk arasında ihtiyaç içerisinde olanların adedi pek yükselmiştir .

Vaktile iktisat edilmiş, biriktirilmiş olan paralar tükendi : Ücretler eski kuvvei işiraiyesini kayıptı . Evele muhtaci muavenet olan fakir tabaka arasına harp malûlini, şehit eytam ve eramili, harp yağmalarına maruz kalan fakir düşmüş eski zenginler, vaktile şhri iradile pek âla geçinen, sıhhatini eyiden eyiye temin edebilen orta sınıf ve bütün bunlara ilâveten adedi günden güne artan işsizler eklendi .

Memleketin servet ve sermaye müstahsillerinin mühim bir kısmını teşkil eden bu muhtaci muavenet kesif halk kütesinin sıhhatini koruyacak, onları daima müstahsil vaziyetinde bulunduracak tertibat alınması zamanı çoktan geldi

Almanya, İngiltere, Fransa, Avusturya gibi medeniyette ileri gitmiş memleketler bu lüzum ve ihtiyacı vaktinde anlamışlar ve heyeti içtimaiyeye yük olmak suretile memleket için büyük bir felâket teşkil edebilecek olan bu halin izalesi çarelerini düşünmüşler ve şimdiye kadar mufassalan bahsettiğimiz (içtimai sigorta) teşkilâtını tesis etmişlerdir .

Balâda kaydedilen istatistiklerin tetkikinden anlaşılacağı üzere filhakika bu

teşkilât kendisinden beklenilen hizmeti hakkıyla ifa eylemiştir . Binaen aleyh bilhassa Cumhuriyet hukümetinin teesüsünden beri sâneyi ve işçilik itibariyle her gün suratlı terakkiyata mazhar olan ve amele hayatının günden güne inkişaf eylemekte olduğu bariz bir surette görülen memleketimizde de bu teşkilâtın teessüsüne eşeddi ihtiyâç olduğu aşîkârdır.

Kitabiyat :

I (Yulius Cohn) un (Die Entwic-

klunhder Krankenversicherung in Deutschland) kitabı ;

II (Arthur Fhan) in (Ratgeber für die Krankenversicherung)

III (Friedrich Kleis) in (Aufbau und Verfahren der sozialen Versicherung)

IV Wörterbuch der Volkswirtschaft . eserleri .

D. Operatör
Avni

